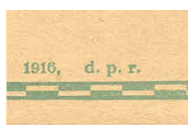

Zajímavosti a vzácnosti československých celistvostí z let 1918 – 1939 (3)

Trojazyčné poštovní formuláře použité na našem území po 28. říjnu 1918

Jazykové mutace jsou vděčným polem sběratelské záliby, protože nás provázejí nejen historií, ale rovněž povědomím o mnohonárodním Rakousko-Uhersku. Jedním z dokladů o mnohonárodním uspořádání Rakousko-Uherské monarchie je vydání trojjazyčných verzí peněžních poukázek, balíkových a dobírkových průvodek a pravděpodobně i dalších formulářů.

Dle našich zjištění existuje německo-polsko-ukrajinská verze peněžní poukázky bez uvedení data vydání a rovněž německo-polsko-rusínská verze s uvedením roku vydání 1916.

Dále je doložena existence německo-polsko-rusínské verze balíkové průvodky a také dobírkové průvodky, viz iniciály d.p.r. (deutsch, polnisch, ruthenisch).

Skutečnost, že se opravdu jedná o dvě jazykové verze, rusínskou a ukrajinskou lze doložit příklady rozdílného pravopisu.

Details peněžní poukázky verze ukrajinská	Details peněžní poukázky verze rusínská

Tyto formuláře se používaly na severovýchodě Rakousko-Uherské říše na území Malopolska (část Haliče), zejména na území Těšínského Slezska a na území tzv. „Kongresovky“ (Rakouský zábor bývalého ruského záboru), označen v lit. /2/, str. 250 jako „b“.

Nás samozřejmě zajímají trojjazyčné formuláře, které mají vztah k našemu území a jsou použity po 28. říjnu 1918.

A) Trojjazyčné formuláře, které byly zaslány „na naše území“

Německo-polsko-rusínská balíková průvodka

Je opatřena podacím razítkem Bielitz 2 (Těšínské Slezsko, polská část) s datem odeslání 15. 5. 1920. Na přední straně je frankována dvěma polskými známkami v korunové i markové měně Mi84 a Mi109. Na zadní straně je přichozi razítko německo-polské TRZYNIETZ TRZYNIEC s datem 18. 5. 1920, kdy byl dnešní poštovní úřad Třinec pod polskou správou. Zajímavý je rovněž poštovní poplatek (doručné?), zaplacené dvěma polskými dopltními známkami 5h a MiP15.

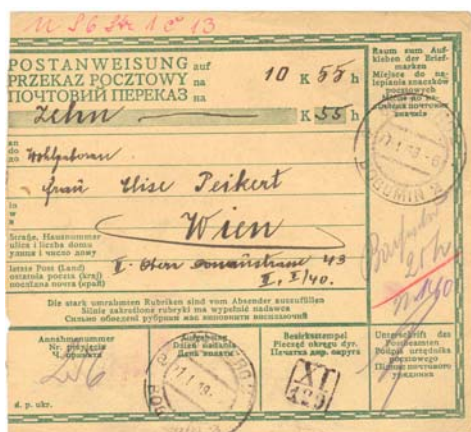

B) Trojjazyčné formuláře odeslané jako předběžné „z našeho území“

Dne 23. ledna 1919 zahájilo československé vojsko pod velením plk. Šnejdárka postup na Bohumín a Karvinou. Detaily jsou uvedeny v lit. /2/ na str. 281. Předkládáme mimořádný doklad z tohoto období:

Německo-polsko-ukrajinská peněžní poukázka

Tato poukázka je použita již v čs. vojskem obsazeném Bohumíně dne 27. 1. 1919. Z nedostatku poštovních známek (rakouské již podle polských nařízení neplatily – pouze do 20. 1. 1919, polské „krakovské vydání“ – známky se zřejmě přímo na poště nenacházely, známé doklady mají vždy filatelistický podtext a české známky emise Hradčany nebyly ještě dodány) bylo poukázecné 25h uhrazeno v hotovosti s poznámkou „Bar franko“. Do Vídně dorazila peněžní poukázka 31. 1. 1919, kde byl uhrazen pravděpodobně poplatek za připsání na účet poštovní spořitelny nouzově známkou 2h Spěšná použitou jako dopltní známka.

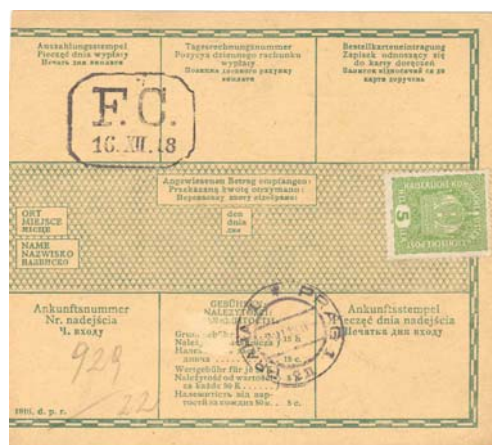

Použití poštovních průvodek a poukázek v německo-polsko-rusínské jazykové mutaci také na území ČSR po jejím vzniku dokládají dvě následující ukázky:

Německo-polsko-rusínská peněžní poukázka

Tato peněžní poukázka byla odeslána dne 11. prosince 1918 z Třince (v té době pod polskou správou) do Prahy a je vyplacena známkami rakouského původu 10h Koruna a 3x 5h Koruna (jedna známka je na zadní straně formuláře). Znamky jsou znehodnoceny

německo-polským razítkem TRZYNIETZ * TRZYNIEC. Poukázka byla doručena do Prahy dne 16. 12. 1918.

Německo-polsko-rusínská dobírková průvodka

Horní díl dobírkové průvodky, dobírková poštovní poukázka, byla odeslána dne 31. října 1918, tedy formálně již po vyhlášení Československé republiky, z Dunaszerdahely (Dunajská Streda) do knižního obchodu v Przemysli. Ve složité poválečné době, spojené se vznikem nástupnických států po rozpadlém Rakousku - Uhersku a s tím souvisejících změn hranic a vojenskými operacemi, nebyly peníze za dobírku zřejmě řádně doručeny či převzaty adresátem a poukázka se v březnu 1919 vrací zpět do Dunajské Stredy.

Zde zveřejněné ukázky materiálů poukazují na zajímavost a rozmanitost poštovní historie právě v období let 1918 – 1920, kdy se utvářely hranice Československa.

Použitá literatura:

1. Štefek M., Schödelbauer V., Kypast J., Mezera K. – Československé předběžné a souběžné frankované formuláře (rukopis)
2. Tovačovský O. – Monografie čs. známek, 5. díl
3. Weissenstein – Několik poznámek k problematice čs. předběžných celin, Merkur revue 5/2004
4. Manterys J. – Poczta na Śląsku cieszyńskim, Stemple pocztowe i cenzury, Krakow 2002
5. Votoček E. – Monografie čs. známek, 16. / I díl
6. Jan Klim, Vladimír Schödelbauer – Československo 1918-1939, Specializovaný katalog známek a celistvostí, Merkur-revue, Brno 2002
7. Miroslav Štefek, Jan Kypast – původní článek v Merkur-revue 6/2005

8. E-katalog celistvostí Československo 1918 – 1939, uveřejněný na internetu na stránkách <http://www.japhila.cz/hof/0064/index0064a.htm> jako jeden z exponátů virtuální výstavy EXPONET

Miroslav Štefek a Jan Kypast